

MJESTO I ULOGA EKONOMSKOGA VIJEĆA U PASTORALNOM PLANIRANJU U ŽUPNOJ ZAJEDNICI

Pastoralne smjernice za novo shvaćanje župnoga ekonomskog vijeća

MILAN ŠIMUNOVIĆ*

Katolički bogoslovni fakultet

262:2.774

Sveučilišta u Zagrebu -

članak

Teologija u Rijeci

UDK

Izvorni znanstveni

Primljeno: srpanj 2005.

Sažetak

U duhu Drugoga vatikanskog koncila i na temelju novog Zakonika kanonskog prava (1983.) u Crkvi je sve više rasla svijest o potrebi korjenitijih promjena i određenih župnih pastoralnih struktura. To se odnosi i na formiranje posebnih tijela, odnosno vijeća, koja omogućuju veće uključivanje vjernika laika u život i djelo župne zajednice. Osim župnog pastoralnog vijeća, od osobite je važnosti i župno ekonomsko vijeće, koje bi savjetom i djelom trebalo surađivati sa župnikom u upravljanju vremenitim dobrima. To je u demokratskom društvu tim potrebnije što su vjernici postali sve osjetljiviji i na način trošenja svoga doprinosa, odnosno, tzv. crkvenoga novca i očekuju transparentnost u poslovanju. Autor polazi od tvrdnje da je uloga župnoga ekonomskog vijeća nužno uvjetovana od što ispravnijega shvaćanja biti i poslanja Crkve. To u prvome redu znači da bi se župno ekonomsko vijeće u misionarskoj situaciji u kojoj se Crkva našla, osim prema obnovi ili izgradnji crkvenih objekata i potrebama bogoštovlja, trebalo usmjeriti prema većem praćenju cjelokupnoga pastoralnog plana župe, koji bi trebao biti više evangelizacijski usmjeren, i traženju načina da ga se i financijski podrži. Stoga je od temeljne važnosti da župa ima svoj

* Prof. dr. sc. Milan Šimunović, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Teologija u Rijeci, Tizianova 15, 51 000 Rijeka, Hrvatska.

Prof. D. Sc. Milan Šimunović, Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb – Theology in Rijeka, Tizianova 15, 51 000 Rijeka, Croatia.

pastoralni plan i program koji ide za zauzetijim okupljanjem svih ljudi, jačanjem župnoga zajedništva i novom evangelizacijom za zahvaćanje novih ili distanciranih vjernika te da župno ekonomsko vijeće senzibilizira župljane za pomoć pri njegovom ostvarenju. To se ne odnosi samo na osiguranje prostora i sredstava ili, posebice, na uzdržavanje župnika, već i na ulaganje u župne animatore za razne segmente župnoga pastorala, bez čega nema suvremene župne zajednice. Ako župljani vide da se novčana sredstva ulažu u prave planove i ljude koji vode prema stvaranju 'novog lica' župne zajednice, bit će motiviraniji da pridonose njihovom ostvarenju. Donoseći nove pastoralne smjernice za rad župnoga ekonomskog vijeća, ovaj rad pokazuje njegovu novu i sve značajniju ulogu u planiranju i ostvarivanju pastoralnih planova župne zajednice. Dakako, to pretpostavlja i prementalizaciju, kako župnika, tako i ostalih vjernika, osobito župnih vijećnika, kako bi se moglo doći do većega povjerenja, suradnje i suodgovornosti sviju, osobito odgovornijih župljana, kao što su članovi župnoga pastoralnoga i ekonomskog vijeća.

Ključne riječi: poslanje Crkve, vjernici laici, župna zajednica, župno pastoralno vijeće, župno ekonomsko vijeće, pastoralni plan župe, evangelizacija, novčana sredstva, financiranje župe.

Uvod

Mnogi naši suvremenici zadržavaju se uglavnom samo na 'ljudskoj strani' Crkve, smatrajući je kao i svaku drugu ljudsku zajednicu, štoviše kao moćnu instituciju, s većim ili manjim moralnim autoritetom. U tom smislu promatraju se i prosuđuju svi njezini pothvati, posebno oni koji se odnose na materijalna dobra i financijsko poslovanje. Štoviše, i mnogi vjernici, posebice oni distanciraniji, Crkvu uglavnom procjenjuju 'ljudskim mjerilima', skloni da se u njihovim očima, zbog nekih njenih ponašanja, posebice u svezi s materijalnim dobrima, njezin kredibilitet brzo 'poljulja'. Demokratske promjene daleko su više Crkvu dovele u javnost, no što je zapravo i ona sama željela nakon pedesetogodišnje getoizacije u komunističkom sustavu. Dakako, time je dovedena u poziciju da ne bude transparentnija samo svojim propovijedanjem, već i cjelokupnim životom, kako unutar nje same (ad intra), tako i u odnosu na javnost (ad extra), što se odnosi i na njezino materijalno poslovanje.

U javnosti je nakon dugogodišnjih restrikcija sloboda na svim područjima porasla i kritička svijest, sve do želje da određenim kontrolnim mehanizmima, barem pisanom i izgovorenom riječi, procjenjuje sve društvene institucije. Razumljivo je da se posebna osjetljivost očitovala u uočavanju i ukazivanju na društvene nepravde kada je riječ o raspolaganju s novcem. Tu ni Crkva nije

mogla biti izuzeta, počevši od samih vjernika. Ljudi su u prijašnjim vremenima Crkvi, često obespravljenoj i gurnutoj na rub društva, to jest onima koji su upravljali (biskupima i svećenicima), uglavnom vjerovali. Vladalo je uvjerenje da je ono što su davali svećeniku korišteno u najbolje svrhe. Dakako, uvijek je bilo određenih pitanja, sumnji pa i zamjerki na trošenje njihova dara. Uvijek je bila prisutna želja da se uspostave jači mehanizmi provjere, odnosno odbori ili vijeća, da se vidi kako se troši vjernički novac. Nakon što je Drugim vatikanskim koncilom došlo do veće otvorenosti unutar same Crkve, i u odnosu prema svijetu, došla je više do izražaja i potreba uspostave ne samo kontrole, već i boljeg planiranja ekonomskog poslovanja. Dakako, na našim stranama u vrijeme komunizma, Crkva je morala zadržati stanovite mjere opreza, dakako s nužnim oprezom što se tiče informiranja šireg kruga vjernika, jer joj je javno okruženje bilo nesklono.

I. Pitanje vremenitih dobara Crkve u suočenju s izazovima vremena i novom osjetljivošću vjernika/župljana

1. Novo vrijeme i nova pitanja

Novim Crkvenim zakonikom (1983.) aktualizirana su i na novi način zacrtana usmjerenja i donesene odredbe u svezi s vremenitim dobrima Crkve. Dakako, po uspostavi demokratskoga društva veliku novost predstavlja i ugovor s državnom zajednicom¹, čime se rješava pitanje povrata oduzete imovine, odnosno redovitog isplaćivanja primjerene novčane nadoknade za onu - u prošlosti oduzetu - crkvenu imovinu koja se ne može vratiti, čime se Crkvi dobrim dijelom omogućuje nešto sigurnije financijsko poslovanje. Međutim, premda se radi o sasvim pravednoj nadoknadi (a s druge strane i obveza je države da subvencionira „društveno vrijedan rad Katoličke Crkve u službi građana na kulturnom, odgojnom, društvenom i etičkom polju“),² to ipak otvara i nova pitanja pa čak uvjetuje i promjenu svijesti u vjernika s obzirom na pomaganje u djelovanju institucija Crkve, odnosno župne zajednice i njezina predvoditelja.

U novonastaloj situaciji još aktualnijim postaje pitanje sudjelovanje vjernika u upravljanju vremenitim dobrima, tj. uspostava biskupijskih, odnosno župnih ekonomskih vijeća. U isto vrijeme uočava se nužnost promoviranja

¹ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske – Ugovor između svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima*, Glas Koncila, Zagreb, 2001., str. 61 – 69.

² *Ondje*, čl. 6.

drugačijih odnosa na razini kler-laici, odnosa suradnje i suodgovornosti. S druge strane, a to je zapravo najvažnije pitanje, osjeća se potreba stavljanja naglaska na samu bit Crkve, odnosno koje je zapravo njeno poslanje. Upravo u svezi s identitetom Crkve postavlja se i pitanje vremenitih dobara, koja nisu svrha samima sebi, već su u službi njezina božanskog poslanja. To znači da i član ekonomskog vijeća mora dobiti znati u čijoj je službi, odnosno koja je to zajednica gdje on djeluje, samo neka institucija ili nešto daleko više.

2. Nužnost posvješćivanja biti Crkve

Crkvi - koju se, s jedne strane, u vrijeme komunističke vladavine uglavnom predstavljalo kao organizaciju, često i kao organiziranog 'neprijatelja' države,³ a njezino naučavanje kao svojevrsni 'opijum naroda', dok je, s druge strane, i u njoj samoj često je prevladavao institucionalni karakter i ljudski element, na štetu onog božanskog - predstoji veliki zadatak da riječju i djelom pokaže svijetu ono što je po Božjem planu. Šteta što nauk Drugoga vatikanskog koncila, ne bez krivnje i samih pastoralnih djelatnika, nije brže prodirao u svijest redovitih vjernika, a kamoli onih distanciranih ili Crkvi nesklonih.⁴ Koncilsko shvaćanje Crkve kao otajstva, misterija, kao Tijela Kristova i Božjeg naroda, u svijesti dijela vjernika, a da se o ostalima i ne govori, još uvijek nije u prvom planu. Ne malom broju vjernika nije u svijesti prisutno da je to otajstvo i taj misterij bio skriven u Bogu, a na posljetku objavljen i ostvaren po Isusu Kristu, te prenošen i ostvarivan po Crkvi. Taj misterij ispunja jedan narod, koji se naziva Božjim, a koji je u isto vrijeme, premda grešan, pozvan na ostvarivanje svetosti kao odraz Božjega bića, njegove dobrote i ljubavi. Veliki se pomak u vjerničkoj svijesti događa kada se shvati da je Crkva kao misterij na neki način grananje ili produžetak Kristova Tijela. Iako je i ljudska organizacija, ipak je u prvome redu Božje djelo i ognjište njegove ljubavi. Ona je otajstvo božansko-ljudske ustanove, tj. božanska i ljudska, i u njoj čovjek može doći u dodir sa živim Bogom kroz tajne koje slavi te naći snagu za život, svjetlost, oproštenje, pomirenje i milost.

Tu, dotad po mnogočemu novu i neviđenu ustanovu, prvi kršćani grčkoga jezika nazvali su "eklessia" (skup - skupština). Taj je naziv želio naglasiti i

³ Komunistička propaganda, koja je smjerala prema tome da se Crkvu predstavi kao moćnu organizaciju, financijski potpomaganu od bogatoga Vatikana i kapitalističkog Zapada, godinama je uporno stvarala u građanima 'formu mentis' s obzirom na promatranje Crkve i njena djelovanja, što je zahvaćalo ponekad i same vjernike, osobito one podložnije utjecaju okoline, posebice medija.

⁴ Činjenica je da Drugi vatikanski koncil nije pravodobno i dostatno populariziran, posebice što se tiče shvaćanja Crkve 'ad intra', a što se osobito odnosi na njegovu dogmatsku konstituciju „Lumen gentium“. Veći dio redovitih vjernika nije imao u rukama ovaj i druge dokumente, a ni sama pastva, osobito u nekim sredinama, nije se bitno preusmjeravala prema njihovu 'duhu i slovu'.

neprekinutu vezu između Izraela i novoga Božjeg naroda a ujedno bilo vrlo pogodan da u sebe primi i novi sadržaj. Crkva u sebi, dakle, sadržava i božanske i ljudske elemente. Nju je osnovao Isus Krist, koji je istovremeno bio Bog, ali i čovjek, kao što se za Bibliju kaže da je istovremeno i riječ Božja i riječ ljudska. Crkvu na zemlji tvore ljudi koji se trude biti sveti, ali su često puta grešni i ograničeni u svojoj slobodi i sputavani grijehom. Od svoga utemeljitelja Isusa Krista Crkva je dobila nalog da cijelom svijetu navijesti Kristovo evanđelje, da ga evangelizira. No, ono se naviješta ljudima koji su još uvijek ovdje na zemlji i koji uz duhovne imaju i materijalne potrebe, jer je čovjek istovremeno materijalan i duhovan. Zato su Crkvi za ostvarenje njezina zadatka potrebna i vremenita, materijalna dobra. Jedno bez drugoga ne ide, odnosno jedno drugo upotpunjava. Stoga, uz rasporedbu ili 'ekonomiju' Božjega djelovanja i spasenja, Crkva ima potrebu i za 'ekonomijom' vremenitih dobara.

3. Pastoralni pristup vremenitim dobrima Crkve

U sklopu odgajanja vjernika da se ne daju zavesti od zemaljskih dobara, na Crkvi je zadatak da pokazuje kako je na prvome mjestu čovjek i njegovo dobro, a ne novac i profit. Isto tako zadatak joj je pokazati da vremenita dobra s kojima raspolaže, a što se posebno odnosi na njezino vodstvo, nisu i nemaju svrhu u samima sebi, nego trebaju biti u službi njezina temeljnoga zadatka, u službi evangelizacije. Drugim riječima, radi se o naglašavanju tzv. funkcionalnog karaktera vremenitih dobara, koja trebaju služiti kao infrastrukturna pretpostavka za ispunjenje Kristova djela spasenja, kako bi Crkva zaista bila što učinkovitiji „sakrament ili znak i oruđe najtješnjeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijelog ljudskog roda“,⁵ i kao takva sva usmjerena prema iskazivanju slave Bogu i spasenju ljudskih duša, kroz liturgiju i evangelizaciju. Uz temeljnu jednakost i dostojanstvo svih u Crkvi, koji proizlaze iz krštenja, Drugi vatikanski koncil naglašava jednakost i odgovornost sviju za poslanje koje je Crkva primila od Gospodina, premda se neki po Kristovoj volji postavljaju za učitelje i djelatlje/slavitelje tajni. Svi imaju svoje mjesto i uloge u zajedničkom djelovanju u izgradnji Kristova Tijela. Isto poslanje zaređeni službenici vrše na svoj način, a vjernici laici na njima primjeren način, u navještaju, slavlju otajstava, svjedočenju i vodstvu Crkve. Stoga, i kada je riječ o materijalnim dobrima, Crkva je uvijek na određeni način vodila o tome brigu, uključujući u župnim zajednicama i vjernike laike, najprije kroz tzv. crkvene odbore (usp. CIC iz 1917).

⁵ DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Lumen gentium*, Dogmatska konstitucija o Crkvi, br. 1., u: ISTI, *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1980., str. 93.

Nakon Drugoga vatikanskog sabora došlo je do značajnih zaokreta i što se tiče odnosa prema materijalnim dobrima. To je došlo do izražaja u novom *Zakoniku kanonskoga prava* koji ukazuje na potrebu formiranja kontrolno-provedbenih ekonomskih mehanizama, ali na novim osnovama: „Neka svaka župa ima ekonomsko vijeće, koje se, osim prema općem pravu, ravna i prema odredbama izdanim od dijecezanskog biskupa i u kojemu neka vjernici, odabrani prema tim odredbama, pomažu župniku u upravljanju župnim dobrima, uz obdržavanje propisa kan. 532.“⁶ Zanimljivo je da Zakonik smatra nužnošću osnivanje župnoga ekonomskog vijeća dok se župno pastoralno vijeće na neki način prepušta procjeni dijecezanskoga biskupa.⁷ Ovo je, najprije među pastoralistima, otvorilo mnoga pitanja. Naime, jesu li važnija ‘vremenita dobra, a onda i posebno vijeće koje će time upravljati ili angažman vjernika u unapređivanju cjelokupne pastoralne djelatnosti? Može se pretpostaviti da je ‘zakonodavac’ mislio da je jedan od razloga za takvu naredbu i činjenica da upravo zbog nesavjesnog postupanja s vremenitim dobrima, na što su ljudi posebno osjetljivi, u župnoj zajednici dolazi do nesuglasica, čak i nepotrebnih podjela, odnosno narušavanja temeljnog zajedništva, a time i učinkovitosti pastoralne djelatnosti. Stoga je osnivanje ekonomskoga vijeća trebalo i pravno jače ozakoniti.

Može se reći da na nužnost ekonomskoga vijeća, odnosno suradnju laika u upravljanju vremenitim dobrima, upućuju neki temeljni razlozi. To su učinkovitije i pravednije ekonomsko poslovanje župe i nužna transparentnost, koja vodi računa o osjetljivosti suvremenoga čovjeka na pravičnost i poštenje. Ako se to očekuje od svih relevantnih osoba i institucija, to na poseban način vrijedi za Crkvu, štoviše, u odnosu prema vremenitim dobrima u pitanju je, na određeni način, i njezina vjerodostojnost. Tako stručnjak za pitanja crkvenoga prava N. Škalabrin kaže: «Pitanje ‘vremenitih’ crkvenih dobara sigurno je jedno od delikatnijih i važnijih pitanja s kojim se Crkva danas treba uhvatiti u koštac. To pitanje postavlja niz općih problema, često složenih, ne samo u sebi, nego i zbog posljedica koje mogu imati različiti načini rješenja. Vodeći računa o tome kako gospodarska stvarnost utječe na život i na osjećaje ljudi, smatramo veoma rječitim za ljude našeg vremena i dovoljno doprinosnim za opću vjerodostojnost Crkve, da ona postavi na ispravan način svoj odnos prema vremenitim dobrima i da, upravo polazeći od tog područja, pokaže svoj identitet na obnovljeni način.»⁸

⁶ *Zakonik kanonskoga prava*, Glas Koncila, Zagreb, 1988., kan. 537.

⁷ „Ako je prema sudu dijecezanskoga biskupa, pošto se posavjetuje s prezbiterijalnim vijećem, prikladno, neka se u svakoj župi osnuje pastoralno vijeće, kojemu je na čelu župnik, i u kojemu neka vjernici zajedno s onima koji snagom svoje službe sudjeluju u pastoralnoj brizi za župu pružaju svoju pomoć da se unapređuje pastoralna djelatnost.“, *Ondje*, kan. 536.

⁸ N. ŠKALABRIN, Vremenita crkvena dobra, u: *Bogoslovska smotra* 74 (2004.), br. 1, str. 181.

Činjenica je da se upravo o financijama koje Crkva ima najredovitije govori u medijima kao 'najzanimljivijoj temi', a čemu pridonosi i manjak transparentnosti u svezi s upravljanjem tim dobrima. Tako J. Baloban misli da „dok financijsko poslovanje župe, a onda i biskupije nije transparentno članovima Crkve i onima izvan Crkve, postoji opravdana opasnost da se među vjernicima i u javnosti (pro)širi mišljenje o bogatstvu Crkve, o njezinoj sprezi s državom i o neosjetljivosti Crkve za akutna socijalna pitanja u društvu. Financijska transparentnost temelji se na sljedećim razlozima: živimo u vremenu u kojem javnost želi imati uvid u financije, koje se akumuliraju bilo od plaćanja poreznih obveznika bilo od dobrovoljnih priloga.“⁹

II. Prema novoj koncepciji ekonomskog poslovanja i mjesta i uloge župnoga ekonomskog vijeća

1. Koncilski naglasci - vremenita dobra za poslanje Crkve

Uključivanje vjernika u župna tijela, u pastoralno ili ekonomsko vijeće, radi što boljeg upravljanja vremenitim dobrima Crkve, govori u prilog porasta svijesti o suodgovornom sudjelovanju svih vjernika u predvođenju župnih zajednica. Očito to pridonosi njezinom jedinstvu u nastojanju oko ostvarivanja one zadaće koju ima ispuniti u svijetu. Jer za ostvarivanje zadaće koju je Krist dao Crkvi u svijetu odgovorni i suodgovorni su svi članovi Crkve, ne samo hijerarhija: biskupi i svećenici. Upravo se iz zadaće Crkve u svijetu određuje i smisao posjedovanja vremenitih dobara i služenje istima. Već saborski dekret *Presbyterorum ordinis* kaže: «Crkvenim dobrima u pravom smislu riječi neka svećenici upravljaju prema naravi i stvari i prema odredbama crkvenog zakonika, a koliko je to moguće, neka to bude uz pomoć stručnih laika. Neka uvijek ova dobra upotrebljavaju u one svrhe radi kojih je Crkvi dopušteno posjedovati vremenita dobra, naime: za uređenje bogoslužja, za osiguranje pristojnog uzdržavanja klera, za djela svetog apostolata ili ljubavi, napose u korist bijednika.»¹⁰

U središtu pažnje jest, dakle, poslanje Crkve. Saborska konstitucija *Gaudium et spes* jasno naglašava da se «Crkva služi vremenitim dobrima koliko

⁹ J. BALOBAN, Veći angažman vjernika laika u životu župne zajednice, u: *Službeni vjesnik Zagrebačke nadbiskupije* 4 (1999.), str. 23.

¹⁰ DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Presbyterorum ordinis*, Dekret o službi i životu prezbitera, br. 17., u: *ISTI, Dokumenti, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1980.*, str. 599.

to zahtijeva njezina misija“.¹¹ To znači da se korištenje vremenitih dobara mora premisliti na temelju razmišljanja o misiji Crkve, odnosno konkretne župne zajednice. Upravo je to temeljna uloga župnoga ekonomskog vijeća koje je za to, u zajednici sa župnikom, i nadležno. U tom smislu postavlja se pitanje je li, kako još mnogi misle, bitno samo da župnik bude materijalno zbrinut, odnosno osiguran, te da crkva bude uređena sa svim instrumentarijem za odvijanje obreda? Naprotiv, Zakonik kanonskoga prava i koncilski i pokoncilski dokumenti stavljaju naglasak na „vršenje djela apostolata“¹², što se ne može prepustiti ‘dobroj volji’ ili staviti ‘u drugi plan’. Stoga i način djelovanja župnoga ekonomskog vijeća mora biti određen vizijom poslanja župne zajednice u konkretnom vremenu i prostoru, a to znači da ona mora razmišljati o pospješivanju onih projekata koji su u službi naviještanja evanđelja, odnosno posredovanja spasenja.

2. Novo vrijeme i nove potrebe – misionarska situacija

Očito je da Crkva ne može funkcionirati ‘danas’ kao ‘jučer’, kada se smatralo da su ‘svi vjernici’, a društvo u cjelini ‘kršćansko’. Nastupila je druga situacija koja traži daleko veće evangelizacijsko zalaganje, a time i materijalna sredstva. Ivan Pavao II. na početku trećeg tisućljeća obnavlja Isusov poziv cijeloj Crkvi da hrabro i novim dinamizmom prihvati vlastitu odgovornost prema evanđelju i čovječanstvu.¹² U postsinodalnoj pobudnici *Ecclesia in Europa* Sveti Otac kaže: «Može se vidjeti kako se naše crkvene zajednice bore sa slabostima, umorom i podjelama. I one također trebaju ponovno poslušati glas Zaručnika, koji ih zove na obraćenje, potiče u njima smjelost za nove pothvate i poziva ih da se založe u velikoj zadaći ‘nove evangelizacije’.¹³ Krucijalno je pitanje što učiniti, kako pomoći da se naviješta evanđelje u svijetu koji se mijenja.

Pastoral koji se svodi samo na ‘očuvanje vjere’ ili na ‘opsluživanje’ župljana, koje često u novije vrijeme prerasta u svojevrzni ‘religiozni servis’, više nije dostatan. Potreban je misionarski pastoral, koji je u službi buđenja, produbljenja i rasta vjere, što je i prvotna svrha opstojanja župne zajednice. A to će pretpostavlja danas ‘pastoralno obraćenje’ župne zajednice. Misionarnost proizlazi iz novog pogleda na srce vjere, na događaj Isusa Krista i zahvaća cijeli život; sve u Crkvi, od liturgije do caritasa, od kateheze do svjedočenja životom,

¹¹ DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Gaudium et spes*, Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu, br. 76., u: ISTI, *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1980., str. 735.

¹² Usp. IVAN PAVAO II., *Nuovo millenio ineunte*, Kršćanska sadašnjost (Dokumenti 127), Zagreb, 2001., br. 15.

¹³ IVAN PAVAO II., *Crkva u Europi*, Kršćanska sadašnjost (Dokumenti 136), Zagreb, 2003., br. 23.

mora učiniti vidljivijim i prepoznatljivim Isusa Krista. A to se odnosi na 'novo lice' župne zajednice, kao konkretan povijesni oblik vidljivosti Crkve - zajednice vjernika na jednom području.

To pretpostavlja usvajanje svijesti o dubokim promjenama na djelu, kako se ne bi pasivno otprijelo. Duh postmoderne duboko je zahvatio i naše ljude i mentalitete. Dosta je navesti dva temeljna usmjerenja:

(a) relativiziranje istine, odnosno vrijednosnog sustava, 'gubitak središta', odnosno smisla života, fragmentacija života, pokretljivost, brzo kidanje i stvaranje osobnih odnosa, krhka pripadnost (na crti individualizma) koja inače ovisi o emocionalnim i afektivnim faktorima, nenavezanost za određeni teritorij (svijet - globalno selo) i dr.;

(b) gubljenje jedinstvenih kriterija u odnosu na svijet vjere, pojava razlomljene i distancirane crkvenosti, s vjerom 'po izboru' onoga što pojedincu odgovara, tako da i nevjera postaje nešto što je dio i vjerničkoga života.

Postavlja se pitanje koliko su župne zajednice spremne na ove promjene, osposobljene da osluškuju očekivanja i potrebe naroda? Jer ne živi se više 'u sjeni crkvenoga zvonika', štoviše, župa kao zajednica mora se premješati na različita područja ili 'aeropage' života ljudi, da bi shvatila njihove probleme i mogućnosti. Nije dosta da se načini samo neko sociološko istraživanje, već je u prvom potrebna teološko-pastoralna refleksija, evanđeosko, odnosno crkveno tumačenje ovih 'znakova vremena'. Promjene traže 'razlikovanje', ali ne samo sa strane pojedinaca, u našem slučaju svećenika, već cijele zajednice ili barem župnoga pastoralnoga i ekonomskog vijeća, u povezanosti s biskupijskim tijelima. Temeljni zaključak koji se postavlja jest izlazak iz 'pastorala očuvanja' ili samodostatnosti, u kojem se svi lijepo nalaze i osjećaju, ali uglavnom mali i često elitistički broj vjernika, i, s druge strane, iz župe kao centra za 'podržavanje usluga', odnosno za podjelu sakramenata.

Još osamdesetih godina kard. Dannels, govoreći o načinu evangelizacije sekularizirane Europe, postavio je pitanje o tome ne bi li čak trebalo i evangelizacijsko djelovanje premjestiti u razne duhovne pokrete (molitvene grupe, skupine za obnovu, neokatekumenat, karizmatičke zajednice i dr.) u kojima se događaju 'obraćenja'.¹⁴ S druge strane, ovi se pokreti sve teže uklapaju u postojeći profil župne zajednice. Otud nužnost njezine korjenite preobrazbe kako bi bila sposobna nanovo navijestiti evanđelje, osigurati prenošenje vjere od generacije na generaciju, ići u susret ljudima našega vremena, svjedočiti da je također i danas moguće, lijepo, dobro i pravedno živjeti život u skladu s evanđeljem i u ime evanđelja. U pluralističkom društvu župna zajednica mora biti misionarski usmjerena, osobito u većim (gradskim) centrima,

¹⁴ Usp. VIJEĆE BISKUPSKIH KONFERENCIJA EUROPE, *Kako evangelizirati „sekulariziranu“ Europu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1986., str. 49.

usmjerena prema 'potrazi' za 'izgubljenim ovcama', sve više rastućem broju distanciranih kršćana. Jer ona bi trebala biti konkretan odraz Božje želje da se nastani među ljudima, želje koja je postala stvarnost u Isusu Kristu, koji se «ušatorio» među nama (usp. Iv 1, 14). Ukratko, ukazuje se zadatak 'projektiranja misionarske župe', što pretpostavlja reviziju pastoralnoga djelovanja. A to pretpostavlja i potrebu revizije svih župnih struktura, odnosno tijela, konkretno i ekonomskoga vijeća.

3. Promjene u mentalitetu i ponašanju svećenika i vjernika u novom poimanju župne zajednice

Imajući pred očima da su svaki pojedinac i cijela zajednica odgovorni za evanđelje i njegovo komuniciranje, ukazuje se u prvome redu potreba premišljanja uloge svećenika (župnika). Obnova župe u misionarskoj perspektivi ne umanjuje njegovu ulogu predsjedanja, već traži da se ona vrši u evanđeoskom duhu služenja svima, u priznavanju i vrednovanju svih, i darova koje je Gospodin izlio u zajednici, čineći da raste suodgovornost. U 'simfoniji' ministerija i inicijativa u župnoj zajednici župnik će biti manje čovjek 'koji čini sve', a više čovjek zajedništva, koji promovira pozive, ministerije i karizme. Njegov je zadatak činiti sve da karizme prijeđu od stava 'dati ruku' do prisutnosti i mišljenja u zajedništvu i hoda unutar pastoralnoga plana, od suradnje do suodgovornosti. Zadatak svećenika nije samo 'čuvanje' postojećega i redovitih vjernika, već u prvome redu traženje 'novih', jer Otac nebeski «neće da se izgubi ijedan od najmanjih» (Mt 18, 14). Jer, kako ukazuje J. Baloban, „dosada je svećenik puno više pažnje posvećivao ekonomskim poslovima. Ljudi su dolazili k njemu. Sada se svećenik mora osloboditi ekonomskog elementa i mora tražiti čovjeka, ići k njemu. Mora biti dušobrižnik *per se*.“¹⁵

To znači da će se uloga svećenika nužno morati premisliti u duhu zajedničarskog služenja svima, što treba kultivirati već u vrijeme sjemenišnoga odgoja i teološko-pastoralnoga obrazovanja. Ovo valja naglasiti iz razloga da se mnogi zadaci, konkretno i briga za ekonomsko poslovanje, moraju još više 'prenositi' na vjernike laike, kako bi ta suradnja dala «više vremena župniku dušobrižniku za dušobrižničke poslove u kojima ga nitko ili jedva tko može zamijeniti».¹⁶ To je potrebno tim više što su laicima ekonomska pitanja bliža i svojstvenija. To pomaže i 'skidanju hipoteke' sa svećenika da se uglavnom

¹⁵ J. BALOBAN, *Nav. čl.*, str. 24.

¹⁶ *Ondje*, str. 23.

usredotočuju na materijalna odnosno financijska pitanja,¹⁷ čemu je zacijelo pogodovalo i njihovo veće bavljenje ekonomskim poslovima. Nadalje, naslijeđeni mentaliteti moraju se mijenjati, posebno što se tiče nepovjerenja prema vjernicima laicima, što je također ostatak iz komunističkih vremena, kada se zaista nije lako moglo imati povjerenja u 'svjetovnjake', iz straha od određenih denunciranja.

Međutim, postavlja se pitanje nije li to odraz općega nepovjerenja prema laicima, s jedne strane, pa i danas kada se više ne treba skrivati, štoviše, kada je transparentnost nužna, a s druge strane zbog činjenice da se svećenik bolje snalazi u upravnim, odnosno materijalnim negoli u evangelizacijskim poslovima? Napravljena ili obnovljena crkva, pogotovo s istaknutim (osvijetljenim) tornjem, vidi se i to često osigurava priznanje sa strane župljana pa i samog ordinarijata. Tako se barem 'do jučer' dobrim dijelom prosuđivalo župnika, a brojni satovi vjeronauka, odnosno župne kateheze za djecu i mlade, rad s odraslima i dr., ne bilježi se niti se priznaje barem jednako kao i obnova crkvenih objekata. Očito će trebati revidirati pitanja i kriterije vrednovanja svećenika i u izvješćima u povodu biskupske vizitacije, i inače, jer se može dogoditi da onaj koji je puno gradio, a zapustio je npr. osnovnu župnu katehezu, pripremu na sakramente i dr., 'kotira' kao bolji svećenik od onoga koji je 'evangelizacijski izgarao'.

Predugo vremena trajalo je razdoblje kada se mislilo da o svemu promišlja i odlučuje župnik. U tom smislu valja upozoriti ne samo na prikriveni duh paternalizma u svećenika, što je odraz ekleziologije monarhijskoga tipa. Ona, kako kaže Đ. Hranić, sada pomoćni biskup đakovački i srijemski, bez sumnje čuva i garantira jedinstvo, no Duha Svetoga veže isključivo uz službu, a vjernike ne dovodi do pune kršćanske zrelosti. Krštenici uvijek ostaju samo 'duhovna djeca', koja nikako da odrastu da suodgovorno preuzmu njima svojstvene službe, u poslanju Crkve i u izgradnji kraljevstva Božjega. Vazda ostaju – više ili manje (revni) – potrošači religioznih usluga svojih 'duhovnih otaca'.¹⁸ Na taj način se posljedice paternalizma vide kod vjernika koji pokazuju neodgovornost, nezrelost i nesamostalnost. Takvi se ljudi u svemu prepuštaju vodstvu i odredbama svojih pretpostavljenih, a darove koje su od Boga za dobro zajednica vjernika primili, jednostavno drže zakopane i neiskorištene.¹⁹

¹⁷ Zanimljivo je da je u jednoj emisiji – 25.08.2004. na trećem HRT programu - Inoslav Bešker, govoreći o percepciji religija i Crkava, rekao da sve ovisi o tome kako zamišljamo kler; je li kler tu da 'naplati' Boga ili da 'posreduje' Boga?

¹⁸ Usp. Đ. HRANIĆ, Paternalistički odnosi u crkvenoj zajednici, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 124 (1996.), br. 11, str. 617.

¹⁹ Usp. M. NOVAK, Nesporazumi oko povjerenja i suodgovornosti u Crkvi, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 124 (1996.), br. 11, str. 640.

Zanimljiv je u tom smislu prijedlog Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske, koji se očito najprije odnosi na svećenika (župnika), kada se kaže da je nužno „izbjegavati, te prikladnim sredstvima sprječavati stav, da se na planu materijalnog poslovanja djeluje proizvoljno, bez dostatne odgovornosti i obveze točnoga polaganja računa o poslovanju, bilo vlastitoj zajednici bilo zaduženim tijelima“.²⁰ Ili, kako kaže T. Ivančić, razmišljajući o tome jesu li svećenici i laici suradnici ili suparnici: «Za laika je svećenik nedodirljiv, a za svećenika laika predmet tutorstva, opomena, naređenja i gospodstva.»²¹

Zacijelo se danas mnogo toga mora mijenjati i zbog činjenice da su mnogi laici sve školovaniji, čak i fakultetski obrazovani, a u nekim župama su i teolozi laici sa završenim teološkim fakultetom. Dakako, ne smije se zanemariti opasnost ponašanja vjernika, ‘zaraženih’ paternalizmom, što se očituje u postavljanju nad zajednicu, pa i iznad samog svećenika. Laici nisu odgajani za suradnju i suodgovornost pa otud danas, kada se to traži, nespremnost za takvu suradnju, ponekad uz pojave bolesnog nadmetanja, karijerizma, pomanjkanja povjerenja i dr. U tom smislu postavlja se i pitanje profila člana župnog vijeća. I tu će trebati doći do promjene u samim pravilnicima. Postavlja se pitanje je li dovoljno reći da član župnog ekonomskog vijeća može biti čestit i punoljetan vjernik kršćanin, vješt u ekonomskim, poslovima ili da se barem razumije u ekonomiju?²² Potrebno je jače naglasiti važnost da dotični kršćanin živi sakramentalnim životom, osobito da sudjeluje na nedjeljnoj misi, da živi s Crkvom i svojom župnom zajednicom i dr.

4. Prema angažiranoj savjetodavnosti

Budući da je u posljednje vrijeme sve više na djelu gubljenje volje u župljana - i posebice članova župnih vijeća - za angažman, potrebno je o tome ozbiljno povesti računa. Naime, činjenica je da je i sama savjetodavnost pojedinih crkvenih tijela, nakon višegodišnjega entuzijazma poslije Drugoga vatikanskog

²⁰ DRUGA BISKUPIJSKA SINODA ĐAKOVAČKA I SRIJEMSKA, *Ustroj biskupijske zajednice*, Materijali za četvrto zasjedanje u Đakovu 3. – 5. listopada 2002., 3. dio: Ekonomski, upravni i sudski sustav, Biskupski ordinarijat, Đakovo, 2002., str. 104.

²¹ T. IVANČIĆ, Svećenik i laik – suradnici ili suparnici, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 123 (1995.), br. 11, str. 543.

²² Usp. Pravilnik Župnog ekonomskog vijeća Riječke nadbiskupije (čl. 5) i Pravilnik ekonomskog vijeća Đakovačke i Srijemske biskupije (čl. 3). Valja, naime, upozoriti na opasnost kada bi župniku glavni kriterij pri izboru člana ekonomskog vijeća bio da je netko ekonomski stručnjak (ekonomist, inženjer i sl.) makar dotični rijetko ide na misu i nema saznanja i afiniteta prema župnim pastoralnim zadacima. Dakako da se takav vijećnik ne može pravo uključiti u pastoralno planiranje župne zajednice. Potrebni su svakako ekonomski stručnjaci, ali nije nužno da budu i članovi župnoga ekonomskog vijeća. Ono se može poslužiti njihovim savjetima kada se radi o nekom značajnijem pothvatu ili većoj investiciji.

sabora, na europskoj razini uvelike u opadanju.²³ U prvome redu može se primijetiti važnosti da je i u nekim crkvenim krugovima na djelu nedovoljno vođenje računa o osjetljivosti suvremenoga čovjeka na svoju odraslost, na slobodu i sudjelovanje. Magična formula, koja je našla odjeka već u apostolskom pismu *Octogesima adveniens* pape Pavla VI., sastoji se u tome da su temeljne aspiracije suvremenoga čovjeka jednakost i sudjelovanje.²⁴ S druge strane, ekleziološki trokut Drugoga vatikanskog sabora - 'misterij, zajedništvo i poslanje' - odnosno ekleziologija zajedništva, nužno upućuje na uvažavanje načela kolegijalitet, što je velika koncilna tema, koja otvara veći prostor za suodgovorni angažman, kako unutar vodstva Crkve, tako i u odnosu na vjernike laike.

Činjenica je da savjetodavnost predstavničkih biskupijskih, odnosno župnih tijela dolazi sve više u krizu. Govori se, naime, o tome kako odluka spada na predsjedatelja (biskupa ili župnika), a ne govori o tome što znači savjetovati se s osobama koje su vođene i nadahnute Duhom Svetim. U Crkvi, naprotiv, treba ozbiljnije razmišljati o istinskom angažmanu, odnosno sudjelovanju i u važnijim odlukama. Predsjedatelj prestaje biti nasuprot zajednice (vobis), već postaje član zajednice (vobiscum), kao dinamične i pluriformne pastoralne strukture. Drugo je pitanje što još uvijek nije dostatno zaživio Drugi vatikanski koncil pa je župna zajednica više ustanova, samo kao neka 'ekspozitura' više vlasti. Jasno je da se u takvoj zajednici pastoral odvija po autoritarnom principu, a neka organska substruktura samo „stvvara nered i komplicira stvari“.²⁵

Među laicima, župnim suradnicima, osjeća se svojevrsna zbuđenost, sve do pojave naglašenije pasivizacije. Oni u mnogim sredinama primjećuju nevoljkost klera koji se boji da bi se većim, ali suodgovornim, uključivanjem laika mogla umanjiti središnja uloga zaređenog ministrija. Predsjednik Njemačke biskupske konferencije Karl kard. Lehmann, još kao biskup Mainza, primijetio je: «Laici bi mogli imati utisak da se njihova suradnja podnosi sve dok je na djelu pomanjkanje svećenika.»²⁶ Neki teolozi ukazuju i na određenu zbuđenost u povodu izlaska jednog Naputka (od više kongregacija i papinskih savjeta) o nekim pitanjima suradnje vjernika laika u svećeničkoj službi.²⁷ Zanimljivo je da taj Naputak kaže da pastoralna vijeća, dijecezanska i župna, i

²³ Usp. G. FROSINI, Declinare la collegialità, u: *Il Regno* 40 (1995.), br. 4., str. 88–89.

²⁴ Usp. PAVAO VI., *Octogesima adveniens*, Apostolsko pismo prigodom 80. obljetnice enciklike *Rerum novarum* (14. lipnja 1971.), br. 22., u: M. VALKOVIC (ur.): *Sto godina katoličkog socijalnog nauka*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1991., str. 374..

²⁵ Z. B. ŠAGI, Župna pastoralna vijeća i njihovi problemi danas, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 124 (1996.), br. 5., str. 280.

²⁶ Navedeno prema: L. PREZZI, Clericalismo di ritorno, u: *Il Regno* 42 (1997.), br. 22, str. 644.

²⁷ Usp. *Naputak o nekim pitanjima suradnje vjernika laika u svećeničkoj službi*, Kršćanska sadašnjost (Dokumenti 110), Zagreb, 1998., čl. 5.

župno ekonomsko vijeće, čiji su članovi i vjernici laici, «imaju samo savjetodavan glas i ne mogu, ni na koji način, postati organi koji odlučuju».²⁸ Međutim, isti Naputak prethodno kaže da „ova tijela, koja su nastala i pokazala se uspješnima tijekom obnove Crkve, sukladno Drugom vatikanskom saboru, i koja su unijeta u kanonsko pravo, predstavljaju jedan od oblika aktivnog sudjelovanja u životu i poslanju Crkve kao zajednice“.²⁹

Postavlja se pitanje kvalitete ‘aktivnog sudjelovanja’ ako postoji samo mogućnost savjetovanja. Zacijelo se misli na angažirano savjetovanje koje na neki način obvezuje, tj. koje župnik ne bi smio olako uzeti, već većinske prijedloge, izrečene u zauzetom nastojanju za boljitak župne zajednice, pretočiti u konkretne odluke. U protivnom, ako je savjetodavnost neobvezujuća, kako onda shvatiti Ivana Pavla II. u *Christifideles laici* koji, govoreći o biskupijskim pastoralnim vijećima (a to analogno važi i za sva druga vijeća), kaže da se tu radi o «načelnom obliku suradnje i dijaloga, kao i o promišljanju na dijecezanskoj razini. Sudjelovanje vjernika u tim Vijećima povećat će potrebu traženja savjeta i načelo suradnje – što u nekim slučajevima znači i odlučivanje – pa će sudjelovanje u praksi biti šire i snažnije».³⁰ Zacijelo je ovaj dokument daleko određeniji. Može se pretpostaviti da su se u međuvremenu negdje dogodila neka pretjerivanja pa je spomenutim Naputkom trebalo uvesti određene restrikcije. U svakom slučaju, ne bi bilo dobro kada bi se suženjem tumačenja savjetodavnosti i nesvjesno pomoglo određenim pastoralnim djelatnicima koji savjetodavna župna tijela naprosto ne žele, ili ih podnose, ali samo kao neku formalnost.

Krajnje je vrijeme, kako tvrdi studija o obrisima sustava vrijednosti i religijskih orijentacija u deset postkomunističkih zemalja, za razgrađivanje tzv. solističkog pastorala, jer koncentriranost svih odluka i poslova u rukama svećenika odražava nepotpunu sliku Crkve. U svezi s time važno je «uočiti da je kod mnogih kršćana izbljedadla svijest da su po krštenju i trostrukoju službi stvarni sudionici i nositelji crkvenog poslanja... Treba razgrađivati naslage nepovjerenja iz prošlosti. Od paternalističkoga, klerikalnoga, defanzivnog, treba poći k partnerskom, otvorenom i pluralističkome pastoralnom djelovanju.»³¹ Upravo je i župno ekonomsko vijeće zakonska struktura koja ne može funkcionirati bez priznavanja suodgovornosti, bez prakticiranja dijaloga i supsidijarnosti. Ne može se, dakle, odustati od takvog profila župne zajednice koja živi i djeluje od angažiranoga i suodgovornog doprinosa svijetu, kako bi bila zajednica učinkovitog sudjelovanja. U tom smislu nema alternative principu

²⁸ *Ondje*, čl. 5.

²⁹ *Ondje*.

³⁰ IVAN PAVAO II., *Christifideles laici*, enciklika o pozivu i poslanju laika u Crkvi i u svijetu, Kršćanska sadašnjost (Dokumenti 93), Zagreb, 1990., br. 25.

³¹ P. ARAČIĆ, G. ČRPIĆ, K. NIKODEM, *Postkomunistički horizonti*, Đakovo, 2003., str. 205.

sudjelovanja i suodgovornosti. Stoga bi župnik u instituciji ekonomskoga vijeća trebao vidjeti veliku blagodat, gdje mu se, uz vrednovanje dostojanstva, financijske suradnje i suodgovornosti i inače poziva župljana u svim župnim zadacima, otvara i prilika za osobno rasterećivanje, kako bi se mogao posvetiti toliko hitnim i zahtjevnim zadacima evangelizacije.

III. Ekonomsko vijeće u službi ‘praćenja’ i promocije pastoralnih projekata župne zajednice

1. Potreba jasnijeg strukturiranja župnoga ekonomskog vijeća. Od predstavničkog do suodgovornog tijela

Što se tiče mjesta i uloge župnih ekonomskih vijeća, izgleda da bi trebalo razmišljati i o reviziji njihova ustrojstva, odnosno pravilnika po kojima djeluju. S obzirom na opravdanu bojazan da se župnu zajednicu zamišlja kao svaku drugu instituciju, kao neko poduzeće, i da se prema tome shvati i njeno materijalno poslovanje, može se postaviti pitanje: Iscrpljuje li se smisao ekonomskog vijeća, kako stoji gotovo u svim biskupijskim pravilnicima, samo u *pomaganju* župniku u upravi dobrima župe? Jer kada se pogleda u čemu se sastoji ta pomoć, sve se svodi na uvid u blagajnički dnevnik (pregled i ovjera na kraju godine), isto tako i u izvještaj primitaka i izdataka kroz godinu (na kraju građanske godine), što se dostavlja ekonomatu biskupije i dr. Činjenica je da u pravilnicima nije dovoljno vidljiva suodgovorna uloga članova vijeća, što potkrepljuje i činjenica da župnik saziva sjednice „kad to smatra uputnim i korisnim“.³² Postavlja se pitanje: Što ako župnik, kao što se često događa, to ne smatra uputnim, već sve sam odlučuje i provodi, a vijećnici mu služe samo kao ‘pokriće’ pred župom i ordinarijatom?

Stoga treba reći da je od posebne važnosti da vijećnici budu informirani o tome koja je uloga vijeća, odnosno koja su njihova prava i dužnosti. Očito u prava spada da budu upoznati s cjelokupnim novim sustavom financiranja Crkve, posebice nakon Ugovora s državom. Postavlja se pitanje koliko je ekonomskih vijeća upoznato sa smjernicama, odnosno propisima na razini Hrvatske biskupske konferencije ili pojedine biskupije, uz ostalo o uspostavi jedinstvene župne blagajne u koju idu sva primanja, a iz čega se podmiruju potrebe bogoštovlja, uzdržavanja svećenika i djela apostolata, osobito što se tiče

³² Usp. Pravilnik župnog ekonomskog vijeća Riječke nadbiskupije, (čl. 9), u: *Službeni vjesnik Riječke nadbiskupije* 3 (2002.), br. 4, str. 77.

siromaha. Nadalje, mnogima nije poznato koji su to župni prihodi, kako se raspodjeljuje novac i koje su obveze župe/župljana prema ekonomatu biskupije, odnosno središnjim ustanovama.³³ Šteta je što se i zbog toga pomalo gubi svijest kod župljana da su pozvani i financijski pomagati svoju župu, odnosno župnika, a pogotovo župne pothvate. Uostalom, u dobrom dijelu župa nema župnih ekonomskih vijeća, već se nastavlja praksa ranijih crkvenih odbora (tzv. tutora), uglavnom starijih ljudi, kojima je glavna dužnost sakupljanje i brojenje milostinje. Tu nema nekih posebnih planiranja, a negdje ni nužne obnove ili potrebne izgradnje crkvenih objekata, a kamoli ulaganja u neke župne pothvate. U toj situaciji određeni broj župnika, bez obzira na savjete župnog pastoralnog vijeća, uzima u župno ekonomsko vijeće one župljane koji će potvrditi i 'potpisati' ono što on sam odluči.

2. 'Praćenje' i stimuliranje ostvarenja pastoralnih zadataka

Posebna neinformiranost odnosi se na činjenicu da su materijalna dobra župe u službi ne samo izgradnje ili dotjerivanja crkvenih objekata, već i striktno pastoralnih zadataka župe te da, prema tome, ekonomsko vijeće ima ne samo kontrolnu, već u prvom redu promotivnu ulogu kada je riječ o ulaganjima župe. Naprotiv, mora biti jasnije izraženo, i vijećnicima predočeno, da župno ekonomsko vijeće treba biti izuzetno angažirano tijelo, koje će 'pratiti' pastoralno djelovanje. To znači da ono, barem preko svoga predstavnika, sudjeluje i u radu župnoga pastoralnog vijeća, prati što se predlaže i na sjednici ekonomskog vijeća raspravlja o tome kako 'financijski popratiti' ono što župa treba činiti. Primjerice, ako župno pastoralno vijeće zaključi da posebnu pažnju treba posvetiti mladima i da su za to potrebni neki uvjeti, počevši od prostora, ekonomsko vijeće razmatra sve mogućnosti kako u župnom domu ili negdje u crkvenim prostorima osigurati takve prostorije. Ili ako pastoralno vijeće zaključi da je župi, za evangelizacijski zamah, potreban župni list, ekonomsko vijeće će razmišljati o tome kako će se to financirati, itd. U svakom slučaju, osobito u sredinama gdje se dogodilo značajnije 'osipanje' župljana, odnosno koje su raskršćanjenije, potrebna su ulaganja upravo u pravcu 'zahvaćanja' tih distanciranih, odnosno potencijalnih katekumena. To znači da će se i često

³³ Članovi župnog ekonomskog vijeća trebali bi 'dobiti u ruke' sve odredbe, u protivnom dolazi do nepotrebnih priča i napetosti. Kako će vijećnici informirati župljane (službeno i privatno) o nužnosti i njihova doprinosa, ako sami ne znaju kako sve funkcionira, osobito u situaciji kada vlada uvjerenje da 'Crkva dobiva od države', da su 'svećenici plaćeni', te da vjernici ne trebaju ništa posebno pridonositi.

znatniji troškovi za tzv. manifestativni i 'svečarski' pastoral morati usmjeriti prema evangelizacijskom pastoralu.³⁴

Ovakav stil rada nužno povlači za sobom i pitanje profila člana ekonomskog vijeća. Uz određene sposobnosti u materijalnom poslovanju, to mora biti osoba koja zna što je župa i koji je njezin zadatak, pogotovo danas u misionarskom smislu. U protivnom, takve osobe mogu kočiti sve inicijative, iznalazeći sve načine da se župnika i ostale uvjeri da se nešto 'ne isplati', da nije potrebno i sl. Takvima će npr. vitraji na crkvi imati prednost pred radom s djecom i mladima koji se nemaju gdje okupiti, a da se i ne govori o nekim mogućnostima za njihovo druženje/ rekreaciju, ili o ulaganju u župne animatore koji će se njima raditi.

3. Senzibiliziranje župljana za župne projekte s konkretnim akcijama

Kako je naglašeno, uloga župnoga ekonomskog vijeća je ne samo savjetodavne ili administrativne, već i promotivne naravi. To znači da se ne mogu iscrpljivati u formalnostima ili samo u predlaganju, već u konkretnim akcijama koje mogu uvelike mijenjati naslijeđene mentalitete i način postupanja.

a) Ekonomija u službi bratske ljubavi i zajedništva

Važnost ekonomskoga vijeća može se vidjeti u prvome redu u potpunom stvaranju župne zajednice po uzoru na prvu kršćansku zajednicu, koja je imala specifičan model upravljanja materijalnim dobrima, a što je privlačilo ljude, očito ne samo zbog mogućnosti zbrinjavanja: „Svi koji prigriše vjeru držahu se zajedno i sve im bijaše zajedničko. Prodavali bi pokretna i nepokretna dobra i to bi dijelili svakom prema njegovoj potrebi... Hvalili su Boga i zato uživali naklonost svega naroda“ (Dj 2, 44–47). Slijedom navedenoga, koliko bi drugačije i privlačnije izgledala župna zajednica kada bi ekonomsko vijeće, uz ostalo:

³⁴ U mnogim župama ustalila se praksa velikog ulaganja u određene manifestacije (slavlja) koje često podržavaju 'status quo' u župnoj zajednici, odnosno na crti su određenog procesa restauracije (povratka na staro), što nije u stanju zahvatiti nove vjernike. Postavlja se pitanje i velikih troškova o slavlju župnih zaštitnika, uz ostalo i bogate ručkove, često i za one koji ničim ne sudjeluju u životu zajednici niti za nju pridonose. Neće li trebati revidirati i gozbe za neke 'privilegirane', pa i za pojedine župne suradnike, posebno za pjevački zbor i sl., što u nekim sredinama iscrpljuje ionako skromnu župnu blagajnu (uglavnom milostinju), dok župa nema osnovnih sredstava za neki župni letak ili list koji bi zahvatio i udaljenije vjernike, a da se i ne govori o župnoj knjižnici, uz mogućnost posudbe knjiga, i dr.

(1) predlagalo preusmjeravanje dijela župnih materijalnih dobara prema potrebnima i siromašnima³⁵ Zacijelo bi se i pitanje milostinje drugačije doživljavalo kada bi se naglašavala i njezina, barem djelomična, usmjerenost prema solidarnosti s braćom u nevolji, što joj je zapravo prvotno značenje (milodar);

(2) zajedno s karitativnom zajednicom pokretalo akcije, barem u nekim prigodama, putem župnoga letka, oglasa i sl., da se vjernike senzibilizira za ljudsku i kršćansku solidarnost. Može li se razmišljati, barem u manjim sredinama, da jedne nedjelje vjernici donesu svoja dobra, u novcu i naravi, kako bi svi zajednički blagovali, a dio toga se odnio siromasima? Upravo su 'agape', kao bratsko blagovanje i druženje, bile znak očitovanja zajedništva i Kristove ljubavi u prvoj kršćanskoj zajednici.

b) Ekonomija u službi okupljanja

Bitno je za kršćansku, odnosno župnu zajednicu da okuplja ljude. Vodeći računa o današnjem sve više rastućem individualizmu, zatvaranju prema drugima, a time i pomanjkanju bratsko-sestrinske komunikacije, nužno je razmišljati o nekim načinima koji mogu pomoći okupljanju pri crkvama i župnim domovima. U tom smislu, ne bi li župno ekonomsko vijeće moglo razmišljati i o otvaranju "župnih klubova" višenamjenskog karaktera u sklopu (uglavnom prostranih) župnih domova, koji u većini slučajeva "zjape od praznine"? Zar ti klubovi ne bi mogli, osim katehetskih i drugih okupljanja, biti i prostori susretanja prije, a pogotovo poslije mise, da se ljudi nađu, popričaju o svojim problemima, o planovima u župi, da se i počaste, a što je najvažnije - da se ima gdje dovesti i one koji prvi puta 'naidu', kao što je slučaj u gradovima.

Očito da i sudjelovanje u promociji takvih susreta, zajedno s drugim župnim suradnicima, spada u zadatke župnoga ekonomskog vijeća, koje će tražiti načina da se uredi prostori i pothvati 'financijski poprate'. Dakako, to pretpostavlja i postojanje 'projekta župne zajednice', iz kojega se vidi što sve ona čini ili treba činiti za dobro župljana i svih ljude dobre volje. Ona mora

³⁵ U tom smislu zanimljiv je prijedlog Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske, prema kojemu upravo to spada u temeljna usmjerenja Crkve, „bilo da je riječ o siromašnima u vlastitoj zajednici ili u drugim zajednicama, pa i kad su u pitanju potrebe onih koji nisu članovi Crkve“. DRUGA BISKUPIJSKA SINODA ĐAKOVAČKA I SRIJEMSKA, *Nav. dj.*, str. 104.

osmisлити kako da postane ‘otvoreni dom’³⁶ za okupljanje svijū, a to onda i košta. Ulaganje u neke pothvate u korist djece, mladih, obitelji, siromaha, jačat će motiviranost vjernika i odaziv u pridonošēnju za potrebe župe.

³⁶ Otud i problematičnost naziva ‘župni stan’. Uvriježilo se, naime, mišljenje da je to stan za svećenika i njegovo domaćinstvo, kao i svaka druga kuća (ili stan), dakako, uz prostoriju za župni ured. Međutim, u najvećem broju slučajeva, kada nema drugih crkvenih prostora, taj ‘župni stan’ je jedino moguće mjesto za izvanliturgijsko okupljanje župljana. Stoga je potrebno, gdje god je to moguće, u njemu otvarati prostore i za ta okupljanja. Činjenica je, naime, da u nekim župama postoje veliki prostori, koji se negdje (začudo) nazivaju i ‘župni dvorovi’, a koji nisu u cijelosti potrebni župniku za stanovanje. Ne bi li župno ekonomsko vijeće trebalo postaviti i pitanje takvih ‘dvorova’ ili ‘stanova’, podobnih da se u njima odvijaju župni susreti, od katehetskih pa dalje?

c) *'Financijsko animiranje' svih župljana*

Zadatak župnoga ekonomskog vijeća jest, uz ostalo, animirati i stimulirati župljane za sudjelovanje u solidarnoj brizi za funkcioniranje župne zajednice. A to se može postići:

(1) informiranjem vjernika o novom financijskom sustavu, na razini Hrvatske biskupske konferencije i biskupije/župe budući da tu još uvijek postoje velike nepoznanice i kojekakve priče. U situaciji kada je velik dio pučanstva u teškom materijalnom stanju i kada je zahvaljujući zloradosti pojedinih novinara prošireno mišljenje o 'sprezi Crkve i države', koja se očituje i u izdašnom pomaganju Crkve, od strane države, potrebna je jasna i pravodobna informacija. Teško je razumjeti zašto se u našoj Crkvi, sve do župne razine, čekalo da se rastumači novi sustav financiranja;³⁷

(2) češćim izvješćivanjem o tome kako župa stoji s financijama (skupljena milostinja, namjenski darovi i dr.) te o korištenju prikupljenih sredstava za održavanje crkvenih objekata, održavanje bogoslužja, održavanje svećenika i drugih službenika, podržavanje župnih pothvata i dr.;

(3) poduzimanjem nekih akcija, kao što je uvođenje tzv. 'obiteljske knjižice', ovisno i o zaključcima o jedinstvenim postupcima na razini biskupije i vodeći računa o materijalnoj situaciji vjernika. U tom smislu postavlja se pitanje prikladnosti uvođenja prakse obiteljskoga dara ili propisanog doprinosa;

(4) tumačenjem pojedinih izvanrednih prikupljanja, bilo za župne pothvate, bilo za one na biskupijskoj ili nacionalnoj razini za neke izvanredne pothvate.³⁸

Na kraju, postavlja se pitanje povjerenja i priznanja 'odraslosti vjernika', u smislu da sami članovi župnoga ekonomskog vijeća, u dogovoru sa župnikom informiraju i animiraju vjernike na kraju mise ili u nekim drugima prigodama, a ne da župnik mora sve činiti, pa i zamjerati se, ili barem izlagati kritikama da 'uvijek traži novac'.³⁹ Župnik treba znati i u tom segmentu, po principu

³⁷ Usp. J. BALOBAN, *Nav. čl.*, str. 24.

³⁸ U biskupijama postoje neka redovita godišnja prikupljanja novčanog priloga za središnje ustanove (ordinarijat, sjemenište, stariji i bolesni svećenici i dr.), kao što je u Riječkoj nadbiskupiji „Akcija Adveniat“ (u Došašću). Ekonomsko vijeće i u takvim prigodama može pomoći župniku, pripremiti vjernike, koristeći priliku da se na kraju misa ili u osobnim kontaktima protumači važnost nekih ustanova, poput biskupskog ordinarijata, sjemeništa, gdje se odgajaju novi svećenici, svećeničkih domova za starije i bolesne svećenike, i dr.

³⁹ Važno je da župnik vodi računa o tome kako ga percipiraju sami župljani, odnosno koliko je njegov govor o vremenitim dobrima (kada nešto traži) uvjerljiv. Mnogo ovisi o 'taktu', o načinu uvažavanja materijalnog stanja župljana. U svakom slučaju, mora, i rječnikom i ponašanjem u praksi, trajno otklanjati sve što bi upućivalo na to da je 'materijalist'.

supsidijarnosti, prenijeti odgovornost na druge. U pravcu sustavnijeg informiranja i motiviranja župljana za sudjelovanje u svim, pa i ekonomskim brigama župe, odnosno njezina vodstva, bit će uputno pokrenuti (barem godišnju) župnu tribinu, koja će pružiti priliku i župljanima da postave neka pitanja i iznesu svoje prijedloge. Članovi župnoga ekonomskog vijeća, angažirajući i članove župnoga pastoralnog vijeća i druge župljane vrijedne povjerenja, pozvani su na animiranje župljana, razvijanje svijesti - i u osobnim kontaktima, odnosno posjetima obiteljima (od kuće do kuće) - da vjerničkom identitetu pripada i obveza materijalnog doprinosa za crkvenu zajednicu. Pritom je nužno imati i dobro pripremljen letak s izvješćem o financijskom stanju, s evangelizacijskim projektima, odnosno potrebama župe. Na taj način 'izbit' će se argumenti mnogim neupućenima, osobito nedobronamjernima, a time i razne priče.

Važno je početi s informiranjem i animiranjem već djece i mladih. Letke pripremljene od strane župnoga ekonomskog vijeća, poželjno je koristiti na svim župnim susretima. Valja predstaviti projekte koji su za dobro svih, osobito djece i mladih (dvorane, igraonice, multimedijalni centar i dr.). Već djecu i mlade valja odgajati da 'zavole' svoju župu, svoju crkvu i sve što se u njoj i u njezinu okruženju događa, da shvate da je to zajedničko djelo kojemu mogu i sami pridonositi. U protivnom, stvara se mentalitet 'gotovanstva', da će to već netko drugi učiniti, da 'Crkva ima novaca' i sl. Jedan od najuvjerljivih stimulansa za vjernička davanja jesu očito i neki vidljivi pothvati u župi (od gradnje pa dalje). Kada župljani vide što se za njih, osobito njihovu djecu i mlade, čini, odnosno koje se usluge pružaju, oni će biti stimulirani da daju i svoj novčani doprinos. U protivnom, ako postoje redoviti doprinosi, a uz to se i dodatno traži novac, a nema nekih pothvata u korist ljudi, razumljivo je da se volja u župljana za daljnjim davanjima pomalo gubi. Zato ekonomsko vijeće treba zanimati što se 'pastoralno' radi, odnosno na temelju čega se kod vjernika vrše neka sakupljanja.

d) Ekonomija u službi 'crkvenih službi'

U svakom slučaju, nužno je nešto više učiniti u pravcu odgajanja ljudi da se materijalna dobra, odnosno financije, stavljaju u kontekst potreba crkvene zajednice i njena evangelizacijskog poslanja, kako bi shvatili da prikupljena sredstva (pa ni milostinja) nisu namijenjena samo za 'gospodina župnika'. To pomaže 'skidanju ljage' sa svećenika (kako se bogate na račun župljana, kako im je dobro i sl.). Stoga je uputno da članovi župnoga pastoralnog i ekonomskog vijeća progovore u nekim prilikama što sve svećenik čini za župu i da je na župljanima zadatak da se brinu za njegovo održavanje. Pritom je dobro

podsjetiti na starije generacije koje su poštivale svećenika i materijalnim pomaganjem, kako je to bilo uvijek u povijesti Crkve. Postoji bojazan da se ta svijest umanjuje, a negdje i izgubi, što je već bio slučaj u povijesti Crkve. Na žalost, još veliki dio vjernika ne zna da svećenici, konkretno njihovi župnici, nemaju plaću od države, već da to i dalje spada na župnu zajednicu. Novost i prednost jest što danas ipak župnici ne bi smjeli ostati nezaštićeni. Primjerice, ako se dogodi da u nekoj župnoj zajednici koja ima manji broj župljana, ili nema dostatne vjerničke svijesti, župnik nema osnovna sredstva za život, tu će na neki način uskočiti Biskupija preko svoje Ustanove za uzdržavanje klera i ostalih crkvenih službi, koja stvara fond od raznih doprinosa iz svih župa, a dijelom i od onoga što država daje Crkvi.⁴⁰

Nema sumnje da i neki svećenici ponekad svojim govorom i ponašanjem pridonose stvaranju krive slike o tzv. svećeničkom bogatstvu, koje umanjuje volju vjernika za materijalnim pomaganjem. Stoga je već Drugi vatikanski koncil naglasio potrebu da se „prezbiteri, kao i biskupi klone svega što bi moglo odbiti siromahe. Neka većma negoli ostali Kristovi učenici izbjegavaju svaki oblik taštine u svom načinu života. Svoj stan neka tako uredi da nikome ne izgleda nepristupačnim i da se nitko nikada, pa ni onaj niži, ne boji ulaziti.“⁴¹ Stoga, najprije župno ekonomsko vijeće mora biti upoznato s time što na koga spada, konkretno i što se tiče uzdržavanja ili tzv. plaće svećenika. Isto tako treba reći da misionarska situacija zahtijeva i nove službe, župne suradnike ili animatore. Međutim, u Crkvi u Hrvatskoj još uvijek nije jasno vrednovanje laičkih službi, od župnoga katehete ili drugih vrsta animatora, kao crkvenih službi, osobito kada ih treba i financijski vrednovati.⁴² Ako je nužno ulagati u zgrade, zar se isto tako, čak i više, ne bi trebalo ulagati u ljude, u njihovo školovanje i usavršavanje, u temeljnu, redovitu ili povremenu financijsku nadoknadu? Jasno je da svima, ne samo ekonomskom vijeću, predstoji u tom

⁴⁰ Mnogi vjernici ne znaju da su ta sredstva koja Crkva dobiva od države (na račun nevraćene imovine i dr.) namijenjena, uz ostalo, i za razne investicije, odnosno gradnje novih crkava u župama gdje vjernici nisu u stanju sami to izgraditi, a pogotovo za karitativno, odgojno i kulturno djelovanje. Dakako, najveći se dio izdvaja za potrebe Caritasa, također za izgradnju ili funkcioniranje nekih ustanova koje su od općecrkvenoga i društvenog značenja. Mnogi ne znaju da se tisuće ljudi prehranjuje uz Caritasovu pomoć, u Caritasovim kuhinjama, odnosno pri nekim crkvenim samostanima.

⁴¹ DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Presbyterorum ordinis*, br. 17.

⁴² Zanimljivo je da svaka biskupija ima i *Ustavu za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika*. Očito se ovo 'drugih' odnosi i na laike. Međutim, postavlja se pitanje, zašto se župni kateheta, ukoliko župa nije sama to kadra, ne bi sufinancirao od te Ustanove, odnosno financijski tretirao barem u rangu župnog vikara, ako cijelo radno vrijeme (često i više) posvećuje župnoj zajednici? S tim problemom se ipak pozabavila Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska, koja u svojim prijedlozima (a nadati se da će to ostati i u Zaključcima) kaže da je potrebno „na biskupijskoj razini postaviti načela, s primijenjenim propisima, za nagradu onih pastoralnih suradnika čije se djelovanje ostvaruje i na temelju ugovora o radu, bilo s punim ili djelomičnim radnim vremenom“. DRUGA BISKUPIJSKA SINODA ĐAKOVAČKA I SRIJEMSKA, *Nav. dj.*, str. 105.

pravcu veliki zadatak. U igri je pomak od 'servisnog shvaćanja' župne zajednice, prema misionarskom zamahu, za što su potrebni osposobljeni animatori. Sada su župne zajednice 'na potezu', vrijeme će pokazati kako će prihvatiti i pomagati župne animatore koji se školuju da barem dio vremena posvete svojoj župnoj zajednici.⁴³

IV. U obliku zaključka

Iz rečenoga proizlazi:

(1) ako župna zajednica želi izići iz introvertiranosti (usredotočenosti na sebe) i okrenuti se prema van, u misionarskom zaletu, mora premisliti sve svoje strukture i sva tijela, konkretno i župno ekonomsko vijeće. Ona trebaju doživjeti promjenu, usredotočena prema zadatku stvaranja 'novog lica' župne zajednice, koja je u biti misionarska zajednica;

(2) ako imamo pred očima iznesene smjernice djelovanja župnoga ekonomskog vijeća, valja razmišljati i o reviziji ustrojstva župnoga ekonomskog vijeća, a time i pravilnika za njihovo djelovanje;

(3) ako je zadatak župnoga ekonomskog vijeća (u dogovoru sa župnim pastoralnim vijećem) 'pratiti' i asistirati sve pastoralne aktivnosti, ono mora sustavno djelovati, što znači i češće se sastajati i planirati. I u tom smislu nužno je mijenjati pravilnike.⁴⁴ Nije li to tijelo koje trajno radi?

(4) potrebno je raditi na profiliranju članstva u župnom ekonomsko vijeću. Kada se govori o edukaciji župnih animatora, ne bi li trebalo više posvetiti pažnje i edukaciji članova župnih vijeća, jer su oni uz župnika prvi suradnici? Za

⁴³ U Hrvatskoj su već na djelu dva modela takvog stručnog usavršavanja, u Đakovu i Rijeci, odnosno pripreme raznih animatora za sve segmente pastoralno-katehetskoga djelovanja. To je veliko bogatstvo za novu evangelizaciju. Vidi: Škola za župne suradnike, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 132 (2004.), br. 7-8, str. 586-596.; *Škola za stručno osposobljavanje župnih suradnika/animatora pri Teologiji u Rijeci* (Područni studij KBF-a Sveučilišta u Zagrebu), Tiskara 'Šuljić', Rijeka, 2004/2005. Zanimljivo je da i crkveni tisak tome ne posvećuje dužnu pažnju. Radi se o konkretnom iskoraku, nakon toliko puta proklamiranih smjernica i načela. Riječki model predviđa i mogućnost zapošljavanja, barem na pola radnoga vremena, odnosno takvo angažiranje laika čija će glavna, a ne samo povremena životna preokupacija biti djelovanje u župnom pastoralu (negdje kao voditelji, a negdje barem kao suradnici/pomoćnici).

⁴⁴ U nekim pravilnicima stoji: „Ako nema osobitih potreba za češće sastajanje, vijeće se ipak mora sastati barem jednom godišnje (pri kraju fiskalne godine) radi pregleda i potpisivanja blagajničkog dnevnika župe.“ Usp. *Pravilnik Župnog ekonomskog vijeća Riječke nadbiskupije*, čl. 9. *Pravilnik Đakovačke i Srijemske biskupije* ide ipak korak dalje i kaže da se vijeće sastaje „barem 3 puta godišnje“. Može se postaviti i pitanje ne pomaže li se na taj način, makar i nesvjesno, mentalitetu da to vijeće ima samo striktno institucionalnu a ne pastoralnu ulogu, koja je trajne naravi?

to još ne postoji razvijen program.⁴⁵ Upravo nepripremljeni vijećnici mogu često ‘kočiti’ pastoralni napredak župne zajednice;

(5) župna zajednica, a posebice župnik, trebaju postati svjesni da nova vizija djelovanja župnih tijela, konkretno i župnoga ekonomskog vijeća, omogućuje daleko više vremena svećeniku/župniku za njegovo izvorno poslanje kao navjestitelja, posvetitelja, sabiratelja i duhovnog vođe (terapeuta), kako bi se izbjeglo da se pretvori samo u upravitelja crkvenih dobara, svojevrsnog menadžera i sl.;

(6) ako se radi o materijalno ‘bolje stojećoj’ župnoj zajednici, u duhu solidarnosti i katoliciteta treba razmišljati i o pomaganju onih župnih zajednica koje su siromašnije i potrebnije pomoći.

Imajući pred očima navedene prijedloge, odnosno moguće zadatke župnoga ekonomskog vijeća u suvremenoj župnoj zajednici, nameće se zadatak suvremenog poslovanja koje pretpostavlja i dugoročnije planiranje i programiranje, stvaranje tzv. godišnjih proračuna za ostvarenje župnoga pastoralnog plana i programa. Dakako, o kvaliteti i perspektivi takvoga plana ovisi hoće li župljani biti motiviraniji za uključivanje u njegovo ostvarenje, što uključuje i materijalno pomaganje. Sve mora biti u službi stvaranja župne zajednice koja će biti „dosljedna svome izvornom zvanju i poslanju: biti u svijetu ‘mjesto’ zajedništva vjernika i ujedno ‘znak’ i ‘oruđe’ poziva svih na zajedništvo; jednom riječi, biti kuća otvorena za sve i u službi svima ili, kako je volio reći papa Ivan XXIII., *seoska česma* kojoj dolaze svi žedni“.⁴⁶

PLANNING OF PASTORAL WORK IN A PARISH COMMUNITY - POSITION AND ROLE OF THE

⁴⁵ Posljednjih godina u pojedinim biskupijama postoje inicijative u vidu edukacije članova župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća, kao što se to već godinama sustavno čini u Zadarskoj nadbiskupiji, a također i u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji te u Zagrebačkoj nadbiskupiji u povodu pripreme ili održavanja Sinoda. Zanimljiva je inicijativa u tom pravcu bila u Riječkoj nadbiskupiji u godini 2004., koja je bila proglašena ‘Godinom župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća’. Najprije su održani susreti po svim dekanatima te na kraju u Rijeci za sve članove župnih vijeća (njih oko 700), na temu: *Novo poimanje župne zajednice. Mjesto i nova uloga župnog pastoralnog i ekonomskog vijeća*, a što su obradili profesori s Teologije u Rijeci (M. Šimunović, I. Šporčić, E. Hoško i I. Stošić). Usp. Izvješće o nadbiskupijskom zborovanju župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća, u: *Službeni vjesnik Riječke nadbiskupije* 5 (2004.), br. 3, str. 72–73. Šteta je što biskupijski mehanizmi (povjerenstva) nisu na temelju predloženih materijala razradili daljnji program edukacije članova vijeća na razini župnih zajednica, zbog čega postoji opasnost da se djelovanje vijeća ‘vratu u stare kolotečine’, dakako bez odraza na život župne zajednice.

⁴⁶ IVAN PAVAO II., *Christifideles laici*, br. 27.

ECONOMIC COUNCIL

Pastoral guidelines for the new perception of the economic council

Milan Šimunović

*Catholic Faculty of Theology,
University of Zagreb – Theology in Rijeka
Rijeka, Croatia*

Summary

In the spirit of the Second Vatican Council and on the basis of the new Code of Canon Law (1983) there has been a growing awareness of the need for radical changes in certain pastoral structures. This is related to the formation of special bodies, that is to say councils, which will ensure generously proportioned participation of the lay faithful in the life and work of a parish community. Except for the pastoral council, the parish economic council is also of the great importance. It would provide advice and help parish priests with the administration of the material goods. The importance of the economic council in democratic societies is increasing, for the faithful are getting more and more sensitive about the way their donations – the money given to the Church - are spent, and there is a greater need for transparency in the administration of this money. The author starts with the statement that the role of the parish economic council is highly determined by the correct interpretation of the very essence and mission of the Church. This means in the first place that in the missionary circumstances in which the Church has found itself, besides rebuilding and construction of churches and the Eucharist, the economic council should direct its efforts towards pastoral work in the parish, which should be more evangelical and provide the necessary financial support to. It is therefore of the greatest importance that a parish has its own pastoral plan and programme, which would support more active participation of parishioners, enhance their spiritual union and new evangelisation aimed at catching the attention of the new or yet not engaged faithful. The council should also increase responsiveness of parishioners to make them support and help in the realisation of pastoral programmes. This does not mean the council should only provide the necessary room and means, or wages for the parish priest, it should also organise parish animators for different segments of pastoral work, for there is no modern parish community without them. If parishioners see that their money is invested in valuable programmes and in people who lead to creation of the “new face” of their parish community, they will be more motivated to give their own contribution. By providing the new guidelines for the work of the parish economic council, this article shows the new, more significant role of this council in the planning and realisation of pastoral work in a parish community. This, of course, means special

preparations of parish priests and the other faithful as well, particularly the members of the council, for the purpose of increasing the confidence, cooperation and joint responsibility of everybody involved, especially the parishioners with greater responsibility, such as members of pastoral and economic councils.

Key words: *mission of the Church, the lay faithful, parish community, parish pastoral council, parish economic council, parish pastoral plan, evangelisation, financial funds, financial support of the parish.*